Професионална асоциация
„Европейски и национални програми за развитие"
София 1606, ул. "Доспат" № 7, ет. 1, ап. 2 ♦ Тел./Факс 02/954-91-61

СТАНОВИЩЕ

по

проекта на документацията за кандидатстване по процедура „BG16RFOP002-1.00…. „Разработване на продуктови и производствени иновации“ по Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност 2014-2020“

Професионална асоциация „Европейски и национални програми за развитие“ счита, че Условията на кандидатстване по процедурата са добре разработени, за което поздравява екипа на Управляващия орган.

Критериите и методологията за оценка на проектни предложения също са добре балансирани, като дават превес на оценката на иновативността на разработваната иновация и перспективите за реализирането й, но същевременно вземат предвид и качествата на кандидата, изразени в неговия иновационен потенциал и финансово-икономическата му стабилност.

ПАЕНПР има следните няколко предложения за подобряване и допълване на Условията за кандидатстване и Критериите и методологията за оценка на проектите.

I. По Условията за кандидатстване

1. В т. 13.1.I.3) е предвидено проектните предложения да включват **само една** от двете категории допустими развойни дейности: индустриални научни изследвания и експериментално развитие.

Считаме, че това изискване не е необходимо. То въвежда ненужно изкуствено ограничение на обхвата на проектните дейности, което може да се отрази негативно на постигането на проектните резултати, свързани с разработването на иновацията.

Индустриалните научни изследвания и експерименталното развитие не са линейни последователни фази при разработването на иновации; в зависимост от спецификата на разработване на конкретната иновация е възможно тези фази да се редуват една след друга, напр. в процеса на експериментална развитие да се появи необходимост от допълнително проучване и доразработване на определен процес чрез инструментите на индустриалното научно изследване, и едва след неговото приключване да се продължи по-нататък с експерименталното развитие. Следва да се има пред вид и че двете категории развойни дейности по естествен начин се преливат една в друга, тъй като заедно водят до разработването на иновацията, като в редица случаи между тях не съществува ясно определена граница. В тази връзка намираме ограничението по проектите да се включва само една от двете дейности за излишно ограничително и изкуствено. В редица случаи то няма да даде възможност за такава структура на проектните дейности, която да е най-адекватна на спецификата на разработване на съответната иновация.

Изискването не произтича и от нормативната рамка на приложимия режим държавни помощи по чл. 25 от Регламент (ЕС) № 651/2014, което би оправдало въвеждането му.

Във връзка с горното предлагаме да отпадне ограничението проектните предложения да включват **само една** от двете категории допустими развойни дейности.

2. В т. 13.1.I.4) е предвидено изпълнението на проекта да води до разработване на **иновация, отговаряща на 6-то или по-високо ниво на технологична готовност (TRL scale)**.

а) Считаме, че изискването за постигане на **6-то или по-високо ниво на технологична готовност** (НТГ) е твърде високо. С оглед осигуряване на по-голяма гъвкавост на процедурата спрямо голямото разнообразие от иновативни проекти, намиращи на различен стадий на разработване, би било подходящо да се даде възможност по проектите да бъдат разработвани иновации, постигащи **4-то или по-високо ниво на технологична готовност**. Същевременно това би следвало се обвърже и с *въвеждане на допълнителен критерий за ниво на технологичната готовност на иновацията*, измерена (i) преди стартирането и (ii) след приключването на проекта *(предложението за въвеждане на такъв критерий е обосновано в по-долу в т. II.2*).

Считаме, че намаляването на изискваното крайно НТГ от 6-то на 4-то, обвързано с въвеждането на критерий за НТГ преди стартирането и след приключването на проекта, ще превърне процедурата в гъвкав инструмент за финансиране на разнообразни съществуващи иновативни проекти, намиращи се на различен стадий на разработка, като същевременно ще бъдат бонифицирани тези проекти, които се намират на високо НТГ преди стартирането си и/или се ангажират да постигнат високо НТГ след приключването си.

б) Освен това, с цел пълна яснота, предлагаме **Приложение Ц – Ниво на технологична готовност да се допълни с по-подробни описателни дефиниции на нивата на технологична готовност**.

3. В т. 14.2 от Условията за кандидатстване, по т. *4. Разходи за външни услуги, необходими за разработването на продуктова (стока или услуга) или производствена иновация* по Елемент А са предвидени: *а) разходи за възлагане на научни изследвания*; *б) разходи за знания и патенти, закупени или лицензирани от външни източници* и *в) разходи за консултантски и еквивалентни услуги, използвани изключително за разработването на продуктова (стока или услуга) или производствена иновация*.

Считаме, че допустимите разходи за услуги следва да допълнят и с друга категория разходи, а именно ***разходи за услуги, свързани със създаване и/или тестване на прототипи и пилотни линии, свързани с разработването на иновацията.*** От дефиницията на „експериментално развитие“ в Приложение Х е видно, че допустимите прототипи и пилотни линии могат да представляват пълноценни производствени инсталации („търговски използваеми прототипи или пилотни проекти, които са необходими за крайния търговски продукт и чието производство е твърде скъпо, за да бъдат използвани само за демонстрации и валидиране“). В редица случаи, особено за иновации в областите на мехатрониката и информационните технологии, за тяхното изработване може са необходими специфични производствени операции (напр. триизмерна изработка/обработка на сложен детайл; изработване на матрица; и др. под.), за които бенефициентът да не разполага със съответните машини за извършването им, или дори и да разполага с такива, да не притежава професионалните умения да извърши тези операции със заетия по проекта персонал. В тези случаи *за изработката на прототипа и пилотната линия* ще се наложи задължително да се ползва ***външна***

***услуга от специализиран изпълнител**, като обхватът на услугата би могъл да бъде много широк - от отделни специфични производствени операции до цялостна изработка на прототипа от външния изпълнител с негови материали по задание и под контрола на бенефициента*.

В настоящия си вид Условията за кандидатстване не предвиждат разходи за такъв тип външни услуги, поради което по редица иновативни проекти ще се окаже фактически невъзможно създаването на прототипи и пилотни линии, което същевременно е една от двете основни задължителни дейности по проектите.

Ето защо считаме, че разходите за външни услуги по т. 4 на Елемент А следва задължително да се допълнят с *г) **разходи за услуги, необходими за изработването и/или тестването на прототипи и пилотни линии, свързани с разработването на иновацията***. В пояснение към този вид разход би следвало да се добави, че *тези услуги се извършват с материали и консумативи на изпълнителя*. Това ще необходимо, за да стане ясно, че разходите за материали и консумативи за изпълнението на външната услуга (ако има такива) се включват в стойността на услугата, което ще въведе ясно разграничение с разходите за материали и консумативи по т. 5, които са допустими само ако дейността по изработването на прототипа или пилотната линия се извършва от самия бенефициент.

Считаме, че тази категория разходи се включват в обхвата на допустимите разходи по чл. 25, пар. 3, б. „д“ от Регламент (ЕС) № 651/2014 „*д) допълнителни режийни разходи и **други оперативни разходи**, включително разходи за материали, консумативи и други подобни продукти, **възникнали пряко в резултат от проекта***“ по приложимия режим държавна помощ „Помощи за проекти за научноизследователска и развойна дейност“, поради което не съществува нормативна пречка за предвиждането им като допустими разходи.

II. По Критериите и методологията за оценка на проектни предложения

1. Както бе посочено по-горе в т. I.2.а), предлагаме снижаването на допустимо ниво на технологична готовност (НТГ) на иновацията в резултат на изпълнението на проекта от 6-та на 4-та да бъде обвързано с включването на допълнителен критерий за техническа и финансова оценка, **оценяващ нивото на технологична готовност на иновацията**, измерена с (i) преди стартирането, и (ii) след приключването на проекта (т.е. с два показателя).

Степента на наличната технологична готовност на иновацията преди стартирането на проекта е индикация за степента на вероятност за успешно изпълнение на проекта – колкото на по-високо НТГ е иновацията преди стартирането на проекта, толкова по-вероятно е цялостното й успешното разработване в края на проекта. От друга страна, следва да се стимулират/бонифицират проекти, които се ангажират да постигнат по-високо крайно НТГ спрямо онези проекти, които си поставят за цел да постигнат по-ниско НТГ. Ето защо считаме, че би могло да се въведе допълнителен критерий за техническа оценка **„Ниво на технологична готовност на иновацията“**, с два показателя: *i) НТГ преди стартирането на проекта, и ii) НТГ след изпълнението на проекта*. Скалата за оценяване по двата показателя би могла да бъде петобална, като дава от 1 до 5 точки по показателя за по-високо НТГ преди стартирането и след приключването на проекта. По този начин общият брой точки за техническа и финансова оценка биха станали 100 т.

Този критерий би могъл да бъде включен в рамките на критерия *I. Иновативност и пазарна приложимост на разработваната иновация*, или да представлява нов

критерий *II. Ниво на технологична готовност на разработваната иновация*, като съответно се промени номерацията на следващите критерии.

За доказване на съществуващото НТГ по този критерий би следвало да се предвиди за попълване **специално приложение** *„Ниво на технологична готовност на разработваната иновация“* по образец, или да се създаде нов допълнителен раздел в образеца на Сравнителния анализ на разработваната иновация – приложение З. Това приложение следва да съдържа необходимата информация за верифициране на НТГ преди и след проекта въз основа на детайлните дефиниции на съответните нива на технологична готовност, които следва да се добавят в Приложение Ц.

2. Предлагаме да обсъдите отпадане на показателя за финансова стабилност по т. II.7. от Критериите и методологията за оценка, а именно **7. Претеглен коефициент на приходите от износ (2014 г., 2015 г. и 2016 г.).**
Този показател не е свързан със финансовата стабилност на кандидата, а оценява по исторически данни неговия експорт. Считаме, че прилагането на този показател не е обосновано с оглед целите на политиката за насърчаване на иновациите – подкрепата за иновации действително следва да бонифицира развитието на износа, но това следва да се измерва не чрез наличния преди проекта експорт на кандидата, а чрез измерване на приноса на разработваната по проекта иновация за увеличаването на експорта след изпълнението на проекта. Разработваната по проекта иновация поради естеството си може да няма принос за увеличението на съществуващия експорт на кандидата; същевременно кандидат с липсващ или нисък експорт може чрез разработваната по проекта иновация да развие експорт, или съществено да повиши дела му вследствие изпълнението на проекта. Ето защо съществуващият показател *7. Претеглен коефициент на приходите от износ (2014 г., 2015 г. и 2016 г.)* **по същество изкривява оценката**, като **необосновано с оглед целите на процедурата** бонифицира кандидати със съществуващ експорт, спрямо такива с липсващ или нисък такъв, независимо дали проектът ще има принос за развитието на експорта им, поради което този показател следва да бъде премахнат.

София, 04.05.2017 г.

Атанас Кирчев

Председател на Управителния съвет на
Професионална асоциация „Европейски и
национални програми за развитие“